

การประเมินหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) พ.ศ. 2545 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

นพดล ใจเจริญ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) พ.ศ. 2545 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 20 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง อาจารย์ จำนวน 24 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย นิสิต จำนวน 350 คน ได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ และประชาชน จำนวน 30 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินหลักสูตร แบบสอบถามและแบบสำรวจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ผลการประเมินองค์ประกอบด้านบริบท จุดมุ่งหมายของหลักสูตรยังสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน
- 2) ผลการประเมินองค์ประกอบด้านปัจจัยเบื้องต้น แต่ละด้านส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
- 3) ผลการประเมินองค์ประกอบด้านกระบวนการ ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
- 4) ผลการประเมินองค์ประกอบด้านผลผลิต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์ มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และคุณลักษณะของนิสิตตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The objective of this study was to evaluate the 2545 B.E. Bachelor's Degree curriculum of the Faculty of Fine and Applied Arts of Burapha University on the factors of context, basis components, process and its output. The population for this research was form three sources: purposive sampling, 20 curriculum specialists and 30 general people; simple random sampling, 24 lecturers; and stratified random sampling, 350 students. The instruments were curriculum evaluation form, open-ended and closed questionnaires, and the statistics employed for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The result on the context evaluation showed that the curriculum was still coincident to present situation. On the basis components and process, it showed that both basis components and process were mostly highly

appropriate. Finally, on its output and students' learning achievement, it showed that students' average grading result was in fair level and the characteristic of the students was highly appropriate.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้รับการจัดตั้งเป็นหน่วยงานระดับคณะ เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2538 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ศิลปะและการออกแบบในสาขาต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนช่วยเสริมการผลิตในระบบอุตสาหกรรม ให้มีคุณค่าและเข้มข้นเพิ่มมากขึ้น และสร้างบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการในเชิงธุรกิจและอุตสาหกรรม มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีแนวทางในการพัฒนาคณะศิลปกรรมศาสตร์ให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยเน้นความเป็นสากล การพัฒนาสังคม สร้างความร่วมมือในเชิงบริหารและกวดจัดการวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ โดยมีปรัชญาของคณะศิลปกรรมศาสตร์เป็นแกนหลักร่วมกัน คือ "พัฒนาบุคคลให้เป็นนักสร้างสรรค์ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สร้างงานได้ด้วยตนเอง สัมพันธ์กับความเจริญทางสังคม เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีบุคลิกด้านการจัดการ ทำหน้าที่สมาชิกที่ดีในสังคม" คณะศิลปกรรมศาสตร์ มีการเปิดสอนทั้งหมด 5 หลักสูตร ได้แก่ สาขาวิชาจิตรกรรม สาขาวิชาภาพพิมพ์ สาขาวิชานาฏศิลป์ สาขาวิชาเซรามิกส์ และสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ นับตั้งแต่เปิดการเรียนการสอนมาจนถึงปัจจุบันมีการปรับปรุงหลักสูตรมาแล้ว 2 ครั้งแต่ยังไม่ได้มีการวิจัยประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อให้เข้าใจสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร ทั้งนี้การประเมินการใช้หลักสูตรเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถ นำไปใช้ได้ดีในสถานการณ์จริงเพียงใด มีส่วนไหนที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร โดยมากหากพบข้อบกพร่อง ในระหว่างการใช้หลักสูตร ก็มักจะได้รับการแก้ไขโดยทันที เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542, หน้า 44) กล่าวว่า การทำงานใด ๆ ย่อมต้องการทราบผลการปฏิบัติ หลักสูตรที่ได้ประกาศใช้แล้ว ต้องมีการติดตาม และประเมินผลเป็นระยะจนครบโครงการสิ่งที่สัมฤทธิ์ผลประสบความสำเร็จย่อมเกิดความภาคภูมิใจ เป็นแรงจูงใจ มีการนำไปใช้ในลักษณะงานเดียวกันในครั้งต่อไป ส่วนสิ่งที่ไม่สัมฤทธิ์ผลมีปัญหา และอุปสรรค จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

จากแนวคิดในการจัดการศึกษาของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินหลักสูตร เพราะหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 นั้น มีกำหนดระยะเวลาของการใช้หลักสูตร 4 ปี จึงต้องทำการประเมินหลักสูตรว่า การใช้หลักสูตร พ.ศ. 2545 นั้น ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย และ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาข้อบกพร่องของหลักสูตรอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้อันจะเป็นสารสนเทศประกอบการพิจารณาหาแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับดัชนีบ่งชี้ ประกันคุณภาพการศึกษาให้มีการประเมินหลักสูตรที่เปิดสอนในรอบของหลักสูตร นอกจากนี้ยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบในการประเมินหลักสูตรครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) พ.ศ. 2545 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมุ่งประเมินในส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประเมินบริบท (context evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน
2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความพร้อมของอาจารย์ นิสิต อาคารสถานที่ ห้องเรียน สื่อการเรียนการสอนสภาพแวดล้อม และความเหมาะสมของหลักสูตร
3. ประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับ ความเหมาะสมและปัญหาของการบริหาร และการจัดการหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล
4. ประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของนิสิตตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ดังนี้

1. เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) พ.ศ. 2545 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์ และนิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4. เพื่อเป็นดัชนีบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามมาตรฐานของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบการประเมินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) พ.ศ. 2545 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้รูปแบบจำลอง CIPP Model ของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นแนวทางในการประเมิน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ประชาชนในท้องถิ่น อาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 25 คน และนิสิตภาคปกติคณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 441 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร จำนวน 20 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง อาจารย์สังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 24 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย นิสิตภาคปกติคณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 350 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ และประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำแบบประเมินหลักสูตรสำหรับประเมินบริบท ซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายหลักสูตร กับสภาพแวดล้อมปัจจุบันไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรตอบ
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสำหรับประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการไปให้อาจารย์ และนิสิตตอบ
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสำหรับประเมินคุณลักษณะของนิสิต ไปให้กับประชาชนตอบ
4. ผู้วิจัยขอข้อมูลระดับผลการเรียนเฉลี่ยภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ของนิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกชั้นปี และ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินองค์ประกอบด้านบริบท ได้แก่ ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายหลักสูตรกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน พบว่าจุดมุ่งหมายหลักสูตรดังกล่าว ยังสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม ประเพณี การเมือง การปกครอง กฎหมาย วัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสามารถเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติได้

2. การประเมินองค์ประกอบด้านปัจจัยเบื้องต้น

2.1 ความพร้อมของอาจารย์ พบว่าอาจารย์มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อาจารย์สอนตรงเวลาในแต่ละครั้ง อาจารย์มีประสบการณ์ในการสอน และอาจารย์มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า

2.2 ความพร้อมของนิสิต พบว่า นิสิตมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ นิสิตมีความสัมพันธ์อันดีกับอาจารย์ และนิสิตได้รับความรู้หลังจากจบบทเรียนแล้ว

2.3 ความพร้อมของอาคารสถานที่ พบว่าอาคารสถานที่ที่มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสะอาดของอาคารเรียนและบริเวณรอบอาคารเรียน อาคารเรียนเพียงพอความสะดวกในการใช้สถานที่ และอาคารสถานที่ และบริเวณที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2.4 ความพร้อมของห้องเรียน พบว่าห้องเรียนมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ สภาพของห้องเรียนมีความเหมาะสม โต๊ะและเก้าอี้ที่อยู่ในห้องเรียนมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนิสิต และห้องเรียนมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนิสิต

2.5 ความพร้อมของสื่อการเรียนการสอน พบว่าสื่อการเรียนการสอนมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การบริการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีประสิทธิภาพเพียงพอ มีการบริการสื่อการเรียนการสอน และสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีประสิทธิภาพเพียงพอ

2.6 ความพร้อมของสภาพแวดล้อมพบว่าสภาพแวดล้อมมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความปลอดภัยของอาคารเรียน ความร่มรื่นสวยงามของบริเวณรอบอาคารเรียน บรรยากาศทั่วไปมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน และบรรยากาศภายนอกห้องเรียนเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

2.7 ความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมของวิชาเอก จำนวนรายวิชาในหลักสูตรมีความเหมาะสม และความเหมาะสมของวิชาเฉพาะด้าน

3. การประเมินองค์ประกอบด้านกระบวนการ

3.1 ความเหมาะสมและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการหลักสูตร พบว่าการบริหารและการจัดการหลักสูตร มีความเหมาะสมและปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มีการส่งเสริมให้นักศึกษารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน คณะศิลปกรรมศาสตร์ เปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและคณะศิลปกรรมศาสตร์มีการจัดสร้างและผลิตเอกสารทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการการใช้หลักสูตร

3.2 ความเหมาะสมและปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน พบว่ากระบวนการเรียนการสอนทุกหมวดวิชา

ได้แก่ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสริมมีความเหมาะสมและปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อาจารย์แนะนำรายวิชาที่สอนให้นิสิตทราบ อาจารย์มีการเตรียมการสอนล่วงหน้าก่อนที่จะสอนนิสิต อาจารย์เปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อาจารย์มีการสรุปบทเรียนหลังจากที่เรียนจบแล้ว อาจารย์ให้กำลังใจและเสริมแรงกับนิสิตอย่างสม่ำเสมอ และอาจารย์สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในขณะที่มีการเรียนการสอน

3.3 ความเหมาะสมและปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมและปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อาจารย์มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลเป็นไปอย่างยุติธรรม อาจารย์มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผลการเรียนอย่างแท้จริง และอาจารย์ได้แจ้งผลการเรียนนิสิต เพื่อให้นิสิตได้ปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง

4. การประเมินองค์ประกอบด้านผลผลิต

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โดยพิจารณาจากข้อมูลระดับผลการเรียนของนิสิตทุกชั้นปี จากงานทะเบียนและสถิตินิสิต พบว่านิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกสาขาวิชาเอก ทุกชั้นปี มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและผ่านเกณฑ์ที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนดไว้

4.2 คุณลักษณะของนิสิตตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า คุณลักษณะของนิสิตตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามความคิดเห็นของประชาชนเห็นว่า มีนิสัยรักการทำงานเต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน สามารถนำความรู้ และประสบการณ์จากการทำกิจกรรมไปใช้ในการทำงาน หรือชีวิตประจำวัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการประกอบอาชีพอยู่ในระดับมาก แสดงว่านิสิตที่จบการศึกษาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) นั้น เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ และถือได้ว่าหลักสูตรดังกล่าวประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ควรจัดให้มีช่วงเวลาให้นิสิตพบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์กับนิสิต
2. ควรจัดสถานที่ให้เพียงพอ และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน และดูแลรักษาความสะอาดของอาคารเรียนและบริเวณรอบอาคารเรียนให้ทั่วถึง
3. ควรจัดห้องเรียนให้เพียงพอและเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา และสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องเรียนให้สามารถใช้งานได้

4. ควรจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์หลากหลายประเภทให้
เลือกใช้อย่างเหมาะสม และสนับสนุนให้มีการใช้สื่อการเรียน
การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และชี้แนะ
รายละเอียดต่าง ๆ ที่นิสิตเกิดความสงสัย เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนของนิสิตดีขึ้นกว่าเดิม



บรรณานุกรม

- กฤษฎา เอมเจริญ. (2544). การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) พ.ศ. 2541 ของ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2546). รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2546. ชลบุรี : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. (2542). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัท เท็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี จำกัด
- สุชาติ เกาทอง. (2538). เขียนถึงศิลปกรรมบูรพา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Stufflebeam, D.L., & others. (1977). "Educational evaluation and decision-making". in Educational evaluation: Theory and practice. p. 128-142, Belmont, California, Wadsworth Publishing Company.